

PANDÉMIA-MOZAIK

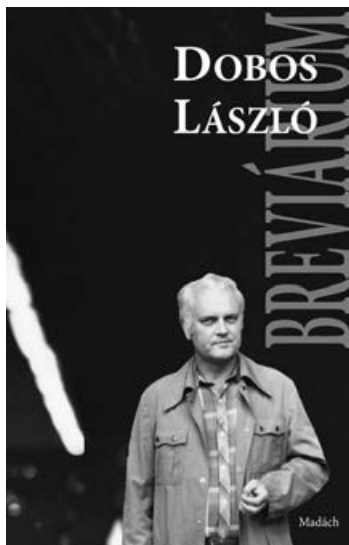
Folyóiratunk rendhagyó módon nem a fiatalabb generáció meglátásaira helyezi a hangsúlyt a Pandémia-mozaik összeállításánál, hanem határon túli és magyarországi kiadók észrevételein és tapasztalatain keresztül igyekszik felmutatni, hogyan érintette a koronavírus-járvány a szépirodalmi könyvkiadást.

A Madách Egyesület a karantén idején

Kis kitérővel kell kezdenem: polgári társulásunk a néhai pozsonyi Madách-Posonium Könyv- és Lapkiadó romjain jött létre. Az a kiadó tönkrement, csak tartozások maradtak utána. Mi pedig néhányan, érintettek, nem akartunk belenyugodni abba, hogy az 1958 óta megjelenő Irodalmi Szemlének befejeződjék a pályafutása. Összefogtunk, s nemcsak az irodalmi-kritikai folyóiratot mentettük meg, hanem a Tücsök című gyermeklapot is. Pénz, szerkesztőség, raktár – minden nélkül. Akkor Szalay Zoltán volt a Szemle főszerkesztője, a fizetéséből fedezte a folyóirat nyomdaköltségét. Ma annyiban más a helyzet, hogy

Mizser Attila főszerkesztőnek már nem kell megtennie ezt, de ő is a térdén dolgozik, szabad idejében, saját eszközeit használva, hitellel, míg a megpályázott támogatást meg nem kapjuk. De a lap ettől függetlenül kiváló, hál' isten, Tózsér Árpád továbbra is a munkatársa.

Néhány könyvet is kiadunk minden évben, de csak akkor, ha ezek a projektumok nem veszélyeztetik az Irodalmi Szemlét. Idén egyelőre három könyvünk jelent meg, márciusban: egy Dobos László-breviárium, a szerző meg nem élt 90. születésnapjára, mely Dobos hagyatékából származó kéz-

iratokat tartalmaz. Továbbá a költő, prózaíró, publicista Szászi Zoltán *Télig mese* című regényét, valamint minden évben megjelentetünk egy debütálót is – két éve Forgács Péter volt az, tavaly Skuta Miklós, az idén pedig a fiatal Koncz (Végh) Csilla. Nemsokára elkészül a két-nyelvű, szlovákul és magyarul is publikáló Macsovszky Péter verseskötete, és nagyon várjuk *Az ember tragédiájának* új szlovák fordítását is, nemkülönben Nagy Csilla kritikagyűjteményét. Az elődünkhöz annyiban kötődünk, hogy a Madách mint kiadói márkanév ott szerepel minden könyvünkön.

Az olvasóközönséggel az Irodalmi Szemle online változatán keresztül tudjuk legjobban tartani a kapcsolatot; az irodalmiszemle.sk portál önálló fórum, mely nem azonos a nyomtatott változattal, pergő, eleven anyagok kerülnek fel rá hetente többszöri frissítéssel, ez jelenleg Juhász Tibor érdeme. És persze felkerülnek rá a Szemle régebbi lapszámai is, így aki nem vásárolja rendszeresen vagy nem megrendelőnk, az három hónapot vár az elektronikus, szabadon letölthető verzióra, most épp az idei februári számunk került fel.

A könyveknek természetesen bemutatókat szoktunk szervezni, és a vírushelyzet ellenére idén is ezt tervezzük. Az első könyvbemutatónk április 23-án lett volna, ezt elvitte a pandémia és a karantén. A szerzőknek is személyesen adtuk át a tiszteletpéldányokat, maszkban, kesztyűben. Szászi Zoltánnak, mivel gömöri, sok-sok példányt postáztunk, és neki köszönhetően a könyve Rimaszombatba és Tornaljára is eljutott. A könyvek közvetlenül tőlünk is megrendelhetők e-mailben vagy telefonon. Május közepén szerencsére kinyitottak a könyvesboltok, így a kiadványaink most már Somorján, Galántán és Vágsellyén is kaphatók, és az Írók Boltjába is küldtünk, velük régi és nagyon jó kapcsolatban állunk, a Szemlé is árulják. Rendhagyó módon a megjelent három könyvünket reklámoztuk is: a Vasárnap című hetilapban vettünk egy féloldali hirdetést, hogy legalább a könyvborítók bekerüljenek a köztudatba. Apró sikerek is vannak: Somorján a Molnár-Könyv hajlandó volt mindhárom könyvünket kitenni a kirakatba, mégpedig ingyen – a pékséghez sorakozók épp a könyvesbolt kirakatánál ácsorognak: hát ilyen szerencsés véletlen játszik most a kezünkre, nagyon örülünk neki.

Összefoglalva: nem mondunk le a hagyományos könyvbemutatókról. A szerzők persze FB-oldalaikon propagálják a maguk művét, de mi arra várunk, hogy megtarthassuk a bevált forgatókönyvet: kávéház vagy könyvtár, pódium, mikrofon, érdeklődők, értékelés, felolvasás, a szerző

előben, dedikálás. Abban bízunk, hogy feloldják az utolsó korlátozásokat is, és nem kell majd zárt helyiségben betartani a két méter távolságot. Szeptemberre várjuk ezt a feloldást. Aztán persze tájolóunk is, visszük a könyveket és a szerzőket szlovákiai magyar tájakra, Pozsonytól Királyhelmecig. Az Irodalmi Szemle-esteket szintén nagyon várjuk: Mizser Attiláék (Mizser Attila, Nagy Csilla, Németh Zoltán) itt és Magyarországon is szinte havonta szoktak Szemle-esteket tartani, most sajnos ezekre is várnunk kell.

Csanda Gábor szerkesztő, a Madách Egyesület elnöke

A Magyar Napló Kiadó számára is több nehézséget hozott/teremtett a koronavírus okozta veszélyhelyzet. Sőt, azt kell mondanom, hogy azok a kiadók, amelyek nagyobb mértékű promóciós tevékenységet folytattak, nagyobb veszteséget is szenvedtek el. Az egyik legfontosabb, hogy a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál és az Ünnepi Könyvhét elmaradásával kiestek azok a lehetőségek, ahol nagyobb nyilvánosság előtt mutathattuk volna be azokat a kiadványainkat, amelyeknek megjelenését épp ezekre az eseményekre időzítettük. A dedikálásokon és a könyvbemutatókon túl így elmaradt az a tömeges érdeklődés, amely jellemzi ezeket az alkalmakat. Idesorolnám veszteségként azt is, hogy az említett programok promóciós felületeit sem tudtuk használni. Külön fájdalunk, hogy el kellett halasztanunk szokásos könyvheti hajóutunkat, amely nagyon népszerű mind a szerzők, mind az olvasókörzések körében. A kiadónknál megjelenő *Az év versei 2020* antológia tulajdonképpen bemutatóját jelentő Versmaraton is öszre kellett átütemeznünk (terveink szerint október 17-én tartjuk a PIM-ben), így közel száz költő megszólítása, szervezése vár ránk ismét. Persze ez nem szegi kedvünket, hiszen az olyan – egyre népszerűbb – kísérőrendezvények, mint a HangHordozók – Énekmondók versenye, amely a kortárs versek megzenésítésének legnagyobb „seregszemléje”, vagy a Szavai a sulis pályázat, amelyre iskolák, osztályok, diákcsoportok közös szavatait vártuk, szintén csak halasztódik, és terveink szerint október 3-án az A38 hajón megrendezzük a HangHordozók döntőjét.

Természetesen nagy nehézséget okozott, hogy könyvesboltunkat – ahol könyvbemutatóinkat is tartani szoktuk – sem nyithattuk ki, ami kihatott az online boltunkban folytatott kereskedésre is, hiszen

az interneten megrendelt kiadványokat is postára kell adni. A nyomdák is lelassultak, így azok a könyvek, amelyeket legalább az online piacra tudtunk volna vinni, késve, jobbára csak a veszélyhelyzet második felében jelentek meg. Mindez nyilvánvalóan negatívan hatott a promotálásukra is, hiszen egyszerre jelent meg a tervezettnél több kiadványunk.

Kiadónk számára is elsősorban az online tér maradt az, amelyen kommunikálni tudtunk olvasóinkkal, vásárlóinkkal. Ennek keretében ingyenesen letölthetővé tettük a Magyar Napló irodalmi folyóirat lapszámait, amelyet intenzíven hirdettünk is felületeinken.

A magyar költészet napján ingyenesen letölthetővé tettük az Irodalmi Magazin legújabb, József Attila-számát, amely a vártnál is nagyobb érdeklődést generált. A két lap szerkesztése egy pillanatra sem állt le, és legnagyobb örömünkre mindkettő a tervezett időben meg tudott jelenni.

Korábbi kiadói kapcsolatainknak köszönhetően lehetőségünk nyílt arra, hogy partnerség keretében szerzőink egy-egy novelláját, versét színészek mondják, illetve olvassák fel, melyeket ily módon talán még közelebb tudtunk hozni az olvasókhoz.

A „home office” időszakában is tartottunk online értekezleteket, szerencsére mindig volt miről beszélnünk. A jövő tervezése került előtérbe, és ennek keretében a korábbinál is több pályázatot adtunk be, ezenkívül általában is igyekeztünk kollégáinkat „mozgásban tartani”. Nem véletlen, hogy épp ebben az időszakban indítottunk egy új könyvsorozatot Rejtőzködő Európa címmel. A sorozat célja azoknak a kortárs külföldi műveknek a magyar nyelvű megjelentetése, amelyek Európa eddig eltakart, kevésbé látott arcvonásait, történetének, kulturális örökségét, sikereinek és szenvedéseinek fehér foltjait a szépirodalom eszközeivel dolgozzák fel. A napokban jelent meg a sorozat harmadik kötete.

A jövőbe mutató stratégiai kérdésekről szólva alapvető fontosságúnak tartom azt, amit Mezey Katalin Kossuth-díjas író, költő, a Szépkönyv Könyvműhely vezetője fogalmazott meg az egyik online portálon: nagy szükség volna egy olyan minőségi könyvkereskedelmi hálózat létrehozására, amely a magyar szellemi terméket képviselő könyveket forgalmazza, mintegy kiveszi azt abból a hatalmas tömegből, amelyet a nemzetközi, s főként nem szépirodalmat tartalmazó könyvpiac jelent. Egész egyszerűen a hazai szépirodalom jelentős része, döntő többsége nincs a neki megfelelő polcon, s így nehezebben is éri el az olvasókat. Tényleges könyvesboltokra ugyanúgy szükség van ennek keretében,

mint online értékesítésre. Egyszerűen egyenlőbbé válhatna így a verseny, és az olvasó éppúgy nyerne ezzel, ahogy a szerzők és általában a magyar irodalom.

Zsiga Kristóf, Magyar Napló Kiadó

0. [Kiadó karanténban. Na jó, karámban.]

1. [2020. március 5., Kolozsvár. Borcsa Imola *Magnebéhat* című novelláskötetének bemutatója a Planetárium Caféban. Még offline mód. Még telt ház. A pult mögött még felcsillanó hálatekintet a bankóval fizetőnek. Kártyán nincsen borraláló. Az érdeklődők könyvet vásárolnak, a szerző dedikál, az utolsó 15 példányt (ennek újryanomás lesz a vége!) szerzői áron feltarisnyálom neki. Ugyanis jövő héten Kárpát Körút 1.0., a FISZ székelyföldi felolvasóköriútja (André Feri, Borcsa Imola, Mărcuțiu Rácz-Dóra, Seres Lili Hanna, Vajna Ádám). Szó elszáll, adjunk könyvet a diák kezébe meggondolásból. Szerzők útra kelnek, romániai kormányrendeletre az iskolák zárják kapuikat előttük. Maradnak a délutáni jelenések: a Városi Művelődési Ház, a Tein Kávéház, a Jazz Bistro-Pajta. Féltő, rendszeres médiafogyasztó szülők is zárják kapuikat gyerekeik előtt. Látták, olvasták, hallották... Ez a könyvekkel is terjed. Március 13., Kézdivásárhely. A fiatal szerzők egy része, főleg a távolabbról jövők is igyekeznének vissza, ha nincs állampolgárságunk, nem jutunk haza... Kapnak észbe, hogy nekik azért lenne, így a határzár személyüket illetőleg érvényét veszíti. Időközben, valahol Magyarországon, egy kék Dacia Logan MCV, 350 darab *Magnebéhattal* a csomagtartójában suhan (tudtommal a Loganek is képesek a suhanásra) Románia felé. B. L. és D. A. menekítik az újryanomás tárgyi bizonyítékait, haza. Hozzánk haza, Kolozsvárra. Állampolgárságuk van, tudtommal ilyen is, olyan is, ahogy Székelyföldön mondják, kettes.]

2. [Más. Idézem: „Közlemény. Hivatkozva a 85/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet 18. §-ában foglaltakra az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő az alábbiakról tájékoztatja a tisztelt Pályázókat és Kedvezményezetteket: A veszélyhelyzet megszűnésének napjáig a központi költségvetés terhére nyújtott költségvetési támogatásból megvalósuló, a veszélyhelyzet kihirdetése napján megvalósítási határidőben lévő programok-

kal, projektekkel összefüggő támogatási jogviszonyokban meghatározott támogatott tevékenység megvalósulási, beszámolási és hiánypótlási határidők és egyéb kapcsolódó kedvezményezetti kötelezettségek időtartama a veszélyhelyzet időtartamával megegyező mértékben meghosszabbodik.” Szöveg desifrózása után – ketten kellünk hozzá: jómagam, kiadóvezetői minőségemben és D. A. *Magnebéhat*-menekítő, (ha jól sejtem) kettes (sic!) állampolgársággal rendelkező kollégám. Én olvasom fennhangon, ő telefonál az illetékes ügyosztályra, hogy ez akkor miránk is vonatkozna, ugye? Ugyanis mink Tiszteltek is lennénk, Pályázók is és Kedvezményezettek is. És szerencsések is, mint utólag kiderül. Hatványozottan. Ugyanis Sz. J. – lassan mondhatom – házi szerzőnk, mindenféle megvalósulási, beszámolási és hiánypótlási időtartamokkal versenyt futva, alulmaradni látszott a feladattal szemben, és novelláskötetének kéziratát a fent említett időtartamokon kívül helyezte el. Önerőből és mindenféle kiadóvezetői-szerkesztői-baráti segítségek ellenére. Ugyanis fent említett időtartamok alatt verseskötetének kéziratát kalapálta tökéletesre. Mely elkészült, megjelent, terjedt offline és online módon egyaránt, Kolozsvári Robinson név alatt. Teljesen elterjedni nem tudott, lásd fenti kulcsszavak: karantén, karám, határázár, kormányrendelet, veszélyhelyzet, online, offline stb. De visszatérve a fenti kijelentésre, hogy szerencsések voltunk, hatványozottan. Merthogy csak adtak nekünk valamit a rómaiak. Több mint két teljes hónapot kedvezményezetti (és szerzői) kötelezettségeink betartására. Szükségünk volt rá, ugyanis a mindenféle online és offline fegyverek közt szemlesütve és mélyen hallgattak a múzsák. Sz. J. múzsái is.]

3. [Más? Dehogy, a fenti folytatása. Zsebemben az offline és online menetlevéllel (az ország hivatalos nyelvén: declarație pe propria răspundere / saját felelősségre írt nyilatkozat), két alkalommal is, mind a szociális, mind a társadalmi távolságtartás szabályait lazán értelmezve, szerzőt felrázandó, múzsát ébresztgető körútra indultam. Offline átléptem a szerző lakásának küszöbét, offline keztem ráztam vele, offline – én whiskyt, ő rumot, aztán második alkalommal mindketten ágyaspálinkát fogyasztottunk. Szigorúan szerzőt felrázandó, múzsát ébresztgető szándékkal. Aztán itt állunk most: kedvezményezetti (és szerzői) kötelezettségeink betartásának őszén. Múzsza felébredt, lásd az ominózus novelláskönyv beszédes fejezetcímeit: *Anyám, Az Első Nők, Reményik tanárnő idomai* stb. stb.]

4. [Más. Online kiadói puffogtatás nem volt, úgyis elveszett volna a csörtezajban. Nem pazaroltuk a töltényeket. Kardot élesítettünk, puskát pucoltunk, talán egy mozsárágyút is öntöttünk. Előőrsünk már a nyomda kapujában. Ő a: *Szálloda*. Születőben egy új sorozat kötettel még nem rendelkező (és nem csak), fiatal szerzők számára. *Hervay Könyvek*. Sorozatszerkesztők: André Ferenc és Horváth Benji. Első fegyvertényü(n)k, egyelőre alcímén: *A fiatal erdélyi metamodern líra antológiája*. Aztán, a teljesség igénye nélkül, debütánsaink: György Alida, Mărcuțiu Rácz-Dóra, Vass Csaba. És aztán Szántai János. Szercey Szabolcs. Karácsonyi Zsolt. És... Offline. És kicsit online is, ha kell.

Kolozsvár, 2020. június 10.

Gáll Attila, Erdélyi Híradó Kiadó

A könyvkiadás szellemi részét olyan értelemben nem érintette a koronajárvány, hogy ezek alatt a hónapok alatt is készültek a könyvek: kéziratok felől döntöttünk, szerkesztettünk, tördeltünk, borítókat készítettünk, fülszövegeket írtunk – jórészt otthonról. Az éves kiadói tervet viszont alaposan felforgatta a helyzet. Át kellett szerveznünk az első féléves könyveink megjelenését, mert a könyvesboltok bezártak, nem volt Könyvfesztivál, az elmaradt Könyvhétet pedig leghamarabb szeptemberben rendezhetik meg. Mint szinte valamennyi kiadó, mi is csökkentettük a címszámunkat: a Könyvhét klasszikus időpontjára csak három könyvünk jelent meg (Markó Béla: *Egy mondat a szabadságról*; Péntek Orsolya: *Hóesés Rómában*; Zoltán Gábor: *Szép versek 1944*). Figyeljük a fejleményeket, hogy a többi nyomdakész könyvünket mikor küldhetjük gyártásba, illetve mennyi címet hozhatunk majd ki őszre. Ez nem csak a boltok (azóta már megtörtént) kinyitásának függvénye: a vásárlók most óvatosabban költenek, sokan teljesen felélték a megtakarításaikat, mások egy következő hullámtól tartanak – akárhogy is, a könyv azok közé az árucikkek közé tartozik, amelyekről az emberek az elsők között mondanak le szorult helyzetben.

A Könyvfesztivál napjaira időzített megjelenéseknek sajnos nagyon mostoha sors jutott, hiszen már nem lehetett visszahívni őket, viszont semmilyen offline bemutatón, eseményen nem debütálhattak. Igyekeztünk mindezt online tartalmakkal ellensúlyozni. (A június

elején megtartott Online Margó is segítségünkre volt a tavaszi könyveink népszerűsítésében.)

A Szaktárs.hu projektjében mi is részt vettünk: egy hónapon át sok-sok Kalligram-könyv, elsősorban szakkönyvek, értekező próza volt elérhető a felületükön. Továbbá meghirdettük a kiadóban a Karantén Könyvfesztivált: a budapesti olvasóink örömmel fogadták. Az a tervünk, hogy ezt meghosszabbítjuk a nyári hónapokra is.

Az eladások terén az online könyvvásárlás nyilvánvalóan sokat segített, de alapvetően nem volt, nem lehetett megoldás: a könyvpiacnak a töredéke az online kereskedés, és nagyságrendileg ez a járvány alatt sem nőtt. A kiadók tehát komoly bevételről estek el az elmúlt hónapokban, és ez még hosszan fogja éreztetni a hatását. Hogy az állam pontosan milyen keretösszeggel vállal majd részt a könyvpiac megsegítésében, annak még nem minden részlete ismert.

Rendes körülmények között ritkán gondolunk rá, hiszen olyan természetes, annyira szorosan tartozik hozzá a kiadóalkotói munkához a sok-sok személyes találkozás és beszélgetés. Ezen hónapok alatt szerzőink, kollégáink is nagyon hiányoztak.

Tóth-Czifra Júlia, Kalligram